

SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI ADI ALTINDA AYLARCA ABLUKAYA ALINAN KÜRT İLLERİNDE KADINLARIN DURUMUNA DAİR BİLGİLENDİRME DOSYASI

Bu rapor son 1 yılda sokağa çıkma yasağı adı altında ablukaya alınan, yoğun savaş, çatışma, yıkım ve talanın yaşatıldığı Kürt illerinde kadınların başta yaşam hakkı ihlali olmak üzere eğitim, sağlık, barınma, ulaşım, iletişim, beslenme gibi günlük yaşamı mümkün kılan tüm temel insani hak ihlallerinin yanında devlet güçlerinin doğrudan kadın kimliğine yönelik uyguladığı militarist- cinsiyetçi baskı ve şiddetin boyutu ve bunun karşısında örgütlü kadın mücadelesini yani kadınlar şahsında yaşanan hakikati aktarmak için hazırlanmıştır.

Temmuz 2016

İÇİNDEKİLER

1.Ablukalarda Kürt Halkına Karşı Yürütülen Savaş ve Kadınlar.....	1
2.Savaşın Kadınlara Yönelik Şiddeti	6
3. Abluka Altındaki Bölgelerde İnfaz Edilen Kadın Siyasetçiler.....	8
4.Gündelik Yaşamı Yok Eden Abluka Alanlarında Kadınlar.....	9
5. Irkçı Cinsiyetçi Duvar Yazılamaları.....	12
6. Göç ve Geri Dönüş	12
7. Sokağa Çıkma Yasaklarında Katledilen Kadınlar.....	14
8. Sonuç.....	19

1.Ablukalarda Kürt Halkına Karşı Yürütülen Savaş ve Kadınlar

Osmanlı İmparatorluğunun sön dönemlerden başlayarak iki yüz yılı aşkın süredir Türkiye'nin en önemli sorunu olagelen Kürt sorunu, özellikle cumhuriyetin kuruluşundan bu yana devlet nezdinde bir güvenlik sorunu olarak ele alınmıştır. Kürt halkının demokratik ve insani talepleri inkar, imha ve asimilasyon politikalarıyla baskı, şiddet ve zor kullanılarak bastırılmaya çalışılmış ve bu haliyle çözümsüzlüğe mahkum edilmiştir. Bu politikalar sonucu yüz binlerce insan yaşamını yitirmiş, milyonlarca insan yakılan, yıkılan yaşam alanlarından göçe zorlanarak metropollere ve Avrupa ülkelerine sürgüne gitmek zorunda bırakılmıştır. Özellikle son 40 yıllık kesintisiz süren savaş ve yoğun çatışmalı ortam Kürt coğrafyasında büyük insani ve ekonomik krizlerin yanında derin ekolojik ve kültürel tahribatlara da neden olmuştur.

2012 yılının son aylarında başlayan çözüm ve müzakere süreci kısmi bir çatışmasızlık ortamı yaratarak sorunun diyalog ve müzakere yöntemiyle çözülebileceğine dair umutları yükseltmiştir. 21 Mart 2013 Diyarbakır Newroz'unda Kürt Halk Önderi Sayın Abdullah Öcalan tarafından hazırlanan ve *"Bugün yeni bir dönem başlıyor. Silahlı direniş sürecinden, demokratik siyaset sürecine kapı açılıyor. Artık silahlar sussun, fikirler ve siyasetler konuşsun"* ifadelerinin geçtiği "Demokratik Çözüm Deklarasyonu" nun okunmasıyla çözüm sürecinin "resmen" başladığı ilan edilmiştir. Deklarasyonun okunmasının ardından KCK yetkilileri çatışmasızlık sürecinin kalıcılaştırılması ve çözüm için "geri çekilme" kararı aldıklarını açıklamıştır.

Sayın Öcalan tarafından çözüm sürecine ivme kazandırmak için bir müzakere taslağı hazırlanmış HDP İmralı Heyeti¹ ve devlet heyetine sunulmuştur. Taraflar arasında ortak bir mutabakat metni çıkarılmış ve bu metin 28 Şubat 2015'te Dolmabahçe Sarayı'nda kamuoyuna ve halklara ilan edilmiştir. Metinde Kürt Sorununun çözümü ve Türkiye'nin demokratikleşmesince acil atılacak adımlar 10 maddede sıralanmıştır.

Newroz Deklarasyonu ve Dolmabahçe Mutabakatı'ndan sonra Türkiye'de Kürt sorununun demokratik çözümü ve toplumsal barışa dair umutlar iyice yükselmiş, süreç geniş kesimler tarafından desteklenmiş ve bu yönlü talep yüksek sesle dillendirilmeye başlanmıştır.

---

¹Sayın Öcalan gerek HDP İmralı Heyetinde gerekse devlet heyetinde kadınların yer almasını, kadınların yer almadığı bir masanın müzakere masası olamayacağını, yine kadınların öznesi olmadığı bir barış sürecinin de toplumsallaşamayacağını vurgulayarak heyetlerde erkeklerle eşit sayıda kadınların da yer almasında ısrarcı olmuştur. Devlet heyetinde kadınlara yer verilmemiştir. Halkların Demokratik Partisi heyetinde ise başlangıç için 2 kadın yer almış ve süreç içerisinde heyetteki kadın sayısının artırılması kararlaştırılmıştır. Heyette yer alan kadınlar; Iğdır Milletvekili Pervin Buldan ve Kongreya Jinen Azad-KJA (Özgür Kadınlar Kongresi) aktivisti Ceylan Bağrıyanık olmuştur. Kadınların çözüm ve müzakere sürecinde etkin rol oynamaları, kadınların ortak sözünün ve iradesinin açığa çıkarılarak barışın toplumsallaşmasını sağlayacak mekanizmaların açığa çıkarılması ve bu sürecin kadın özgürlükçü perspektifle şekillenmesi için KJA'nın çağrısıyla feminist örgütlenmelerden, siyasi partilerden, akademisyenlerden, sendikalardan, forumlardan yani farklı kesimlerden yüzlerce kadın bir araya gelerek "Demokratik Çözüm ve Müzakere Sürecinde Kadın Özgürlük Çalıştayı"nda buluşmuş, çalıştay daha sonra Kadın Özgürlük Meclisi (KÖM) olarak çalışmalarını devam ettirmiştir.

Ancak hemen sonrasında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Dolmabahçe Mutabakatını tanımadığını ilan ederek barışa evrilebilecek müzakere masasını yıkmasıyla eski çözümsüzlüğe dönen yeni bir süreç başlamıştır. Çünkü çözüm ve müzakere sürecinin önemli bir aktörü olan HDP'nin süreci tüm toplumsal kesimleri içererek şeffaf bir şekilde yürütmek istemesi, toplumda yükselen barış talebinin temsilcisi ve ülkenin demokratik geleceğine dair umudun simgesi haline gelmesiyle özellikle seçim dönemlerinde gittikçe yükselen bir grafik yakalamış olmasından duyulan korkudan kaynaklanmıştır. Seçim öncesi yapılan anketlerde gittikçe otoriterleşen bir baskı aygıtına dönüşen AKP Hükümetinin ciddi oranda oy kaybettiği, HDP'nin ise geniş kesimler tarafından desteklenerek oylarını artırdığı görülmüştür.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fiili başkanlık seçimi olarak gördüğü 7 Haziran 2015 seçimlerinde AKP'nin HDP'yi baraj altında bırakarak AKP'nin tek başına iktidar olması hedefiyle seçim arifesinde gerçekleştirilen Ağrı-Diyadin provokasyonu ve HDP Diyarbakır Seçim Mitingi'ndeki bombalı saldırıyla birlikte çözümsüzlükten yana ısrarcı bir tutum sergilenmiştir. Fakat 7 Haziran seçimlerinden tüm baskı ve saldırılara rağmen büyük bir zaferle çıkan HDP'nin emekçilere, Alevilere, kadınlara ve tüm ötekileştirilmiş kesimlere büyük bir umut olması AKP'yi ciddi şekilde rahatsız etmiştir. Tek başına iktidar olamayan AKP, 7 Haziran seçim sonuçlarını yani halkın iradesini çiğneyerek seçimleri yenileme kararı almıştır. “Ya kaos ya istikrar” diyerek tehditkar bir ikilem yaratmış ve 1 Kasım Seçimlerinde tek başına iktidar olma yoluna gitmiştir. Fakat 7 Haziran sonrası başlattığı katliamları 1 Kasım sonrasında artırarak devam ettiren AKP'nin kaos ve istikrardan kastının, kaosun istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi olduğu kısa zamanda anlaşılmıştır.

Kürt halkına topyekun yönelik savaş ilanı ile 16 Ağustos 2015'te sokağa çıkma yasağı adı altında ilk kent ablukasıyla tüm hukuki ve insani değerler askıya alınarak Türkiye tarihinin en yıkıcı, en kanlı ve karanlık dönemi yaşanmıştır. 16 Ağustos 2015'te Muş'un Varto ilçesinde başlayan sokağa çıkma yasağı daha sonra 7 şehrin 23 ilçesinde uygulanarak genişletilmiştir (Varto, Lice, Silvan, Bismil, Hani, Sur, Yenişehir, Kayapınar, Dicle, Hazro, Kocaköy, Sason, Kozluk, Arıcak, Dargeçit, Nusaybin, Derik, Şırnak merkez, Silopi, Cizre, İdil, Beytüşşebap, Yüksekova). Dünya tarihinde örneğine az rastlanan bir biçimde, bu ilçelerin büyük kısmı aylarca ablukaya alınmış, binlerce asker, polis, özel tim ve korucunun yanı sıra illegal paramiliter güçler tarafından kentler ağır silahlarla dövülmüş, yakılıp yıkılarak yaşanamaz hale getirilmiş ve Kürt kentleri izleri silinemeyecek büyük bir katliam ve yıkım politikasına maruz kalmıştır.

Elbette ablukaya alınarak saldırı düzenlenen ve yoğun bombardıman altında yaşamın felç edildiği bu ilçeler HDP'nin seçimlerde çok yüksek oy aldığı, AKP'nin ise ya varlık gösteremediği ya da beklentisinin çok altında oy aldığı yerlerdir. Bu ilçelerde yaşayan halk AKP'nin bir nevi intikam almak için söz konusu yerlere saldırı düzenlediğini sıklıkla vurgulamaktadır. Hakeza söz konusu ilçelere yapılan saldırılar herhangi bir silahlı eyleminin akabinde ya da silahlı eylem hazırlığı nedeniyle düzenlenmiş saldırılar değildir. Hepsinde devletin ilk olarak hedef aldığı doğrudan sivil halk olmuştur. Zira gerek Cumhurbaşkanı Erdoğan gerekse AKP'li yetkililer bu katliamlar zincirinin 7 Haziran seçim sonuçlarından bağımsız olmadığını, yani Erdoğan'ın başkan olamayışının rövanşı olduğunu saklamadıkları

gibi, bu ajandalarını her fırsatta açıkça dile getirmişlerdir. Cumhurbaşkanı Erdoğan "Çözüm süreci buzdolabına konulmuştur.", "Bunun bedelini ödeyecekler" gibi ifadeler kullanmış, yine dönemin Cumhurbaşkanı Başdanışmanı ve Anayasa Profesörü Burhan Kuzu, "Ya istikrar ya kaos dedim. Millet kaosu seçti." diyerek katliamları sahiplenmiş, Sağlık Bakan Mehmet Müezzinoğlu ise "Erdoğan başkan seçilseydi bu kaos yaşanmazdı." yönündeki açıklaması ile bunu en açık biçimiyle dile getiren onlarca örnekten sadece birkaçı olmuştur.

Sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı ilçelerde yıkımın boyutu HDP'nin aldığı oy oranı ile orantılı olmuştur. Ablukalar esnasında en çok sivil ölümlerin yaşandığı ve en büyük yıkımın gerçekleştiği ilçelerde HDP'nin oy oranları şu şekildedir.

Seçim İstatistikleri	7 Haziran katılım oranı	7 Haziran HDP oy oranı	1 Kasım Katılım Oranı	1 Kasım HDP oy oranı
Şırnak Merkez	91,98	85,48	90,02	85,54
Cizre	94,94	91,97	93,43	93,24
Silopi	95,05	89,24	93,45	88,46
İdil		83,69		82,78
Nusaybin	86,32	90,42	86,21	89,44
Dargeçit	84,31	81,06	80,72	77,79
Derik	94,42	88,11	94,08	86,38
Sur	89,57	81,56	87,69	75,72
Silvan	90,56	88,98	87,36	87,89
Yüksekova	93,51	89,24	90,45	88,46
Varto	91,65	93,55	84,68	91,04
Lice	93,36	96,02	87,87	95,83

Saldırıların çok daha ağır kısımlara dönüşmesini önlemek için halk hendek ve barikatlar kurarak, sokak aralarına asılan çarşafarla suikastçılardan ve keskin nişancılardan kendilerini korumaya ve savunmaya çalışmıştır. Sıklıkla gündeme gelen hendek ve barikatların tam da halkın devletin saldırısına karşı aldığı bir güvenlik önlemi olduğu ortadadır.

Sonuç olarak 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra Kürt halkının demokratik taleplerini bastırmak ve cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çatışmasız demokratik bir ortamda başkan seçilemeyeceğini gördüğü için halkın iradesine darbe yaparak tekrar başlattığı, büyük vahşet ve katliamların yaşandığı bir yıllık savaş sürecinde 108'i çocuk, 107'si kadın olmak üzere toplamda² bin 425 kişi yaşamını yitirmiş, 2 bin 583 kişi de yaralanmıştır. İşkence ve kötü muamele iddiasıyla TİHV'e 807 kişi başvuruda bulunmuş; İHD'nin tespit ettiği işkence ve kötü muamele sayısı ise 6 bin 167 olmuştur. Yine 2 milyon kişi sokağa çıkma yasaklarından doğrudan etkilenmiştir, 1 milyonu aşkın insan da yaşam alanlarını terk ederek göç etmek zorunda kalmıştır.³

² HDP Enformasyon Masası

³<https://www.evrensel.net/haber/283544/sokaga-cikma-yasagi-bilancosu-1425-olu-2583-yarali>

2.Savaşın Kadınlara Yönelik Şiddeti

Kürt halkına yönelik savaş, abluka altındaki yurttaşlarca sıkça dile getirildiği üzere 90'lardan farklı bir karakterde ve çok daha saldırgan bir şekilde yürütülmüştür. AKP, Kürt illerinde İsrail Devleti'nin Filistin halkına uyguladığı, kitlesel şiddeti yayma ve savaş taktiği olan "sokağa çıkma yasağı"nı Kürt halkına yönelik kullanmayı seçmiştir. Bir yılı bulan bir süredir mahalle ve şehirlerde, tüm yaşam faaliyetlerinin durdurulduğu ve mahalle sakinlerini abluka altına alan bir saldırı gerçekleştirilmiştir. Mahalleler, yasakla birlikte, gıda ve sağlık gibi temel ihtiyaçlara kapatıldığı gibi aynı zamanda gazetecilere ve basına, sivil toplum örgütlerine de tamamen kapatılmıştır. Bütün ilçelere yönelen saldırılarda vekiller dâhil bölgeye girişler engellenmiş, kuşatılan ve saldırı altında olan yerlerin sınırında yakınlarının akıbetini öğrenmeye giden halk, vekiller ve farklı sivil toplum örgütleri saldırı tehdidinde ya da saldırılara maruz kalmıştır.

Bu nedenle sokağa çıkma yasakları süresince devletin şiddet ve zor aygıtlarının faaliyetlerinin kamuoyu tarafından tam olarak anlaşılması engellenmiş, manipülasyona uygun hale getirilerek sivil toplum örgütlerince gözlemlenmesinin önüne geçilmiştir. Sokağa çıkma yasaklarının neden olduğu bu çok yönlü izolasyon ve kapalılık, polis, asker ve paramiliter güçlerin, hiçbir hukuk, kural ve ahlaki kaygı taşımadan saldırganlık sergilemesine yol açmıştır. İletişimin tümüyle kesildiği ve aylarca ablukaya alınan Kürt kentlerinde devlet sadece şiddet, baskı ve katliam makinesi olarak var olmuştur. IŞİD'in Türkiye kolu gibi çalışan "Esedullah Tim"leri başta olmak üzere, özel harekât, asker ve polis, tarihte Moğol istilası olarak bilinen ve IŞİD ile en barbar şekliyle güncellenen yöntemlerle, girdikleri ilçelerin tüm tarihi, kültürel, insani dokularını yerle bir ederek halka korku salmaya çalışmıştır.

Kadınlar, halkın yaşam hakkına ve yaşam alanlarına sahip çıkmak için büyük bir direniş sergileyerek kırmaya çalıştığı bu coğrafi abluhanın sonuçlarından özgün bir biçimde etkilenmiş, yaşam alanlarının savunulması, gündelik hayatın yeniden örgütlenmesi ve abluhanın etkilerinin giderilmesinde yaşadıkları nedeniyle farklı bir mağduriyetle karşı karşıya kalmıştır. Çünkü savaş ve militarizmle beraber yükselen ırkçı, cinsiyetçi şiddetin egemen olması, ırkçılığın yer yer cinsiyetçilik üzerinden kendini ortaya koyması polisin ve askerinin kadınlara yönelik saldırganlıklarını ve tehditlerini artırmıştır. Zaten ağır bombardıman altında her türlü insanı ihtiyaçtan yoksun bir şekilde sürdürülmeye çalışılan gündelik hayatın içinde kolluk egemenliğinin hakim kılınması kadınların etnik kimliklerinin yanında cinsiyet kimliklerini de, yani kadın kimliklerini de birincil hedef haline getirmiştir.

Saldırı altındaki bölgelerde gözaltılarda özellikle siyasi temsilci (belediye eş başkanı, parti eş başkanı, yönetici, meclis eş sözcüleri) konumundaki kadınlara yönelik hakaret cinsel şiddet tehditleri kadınları korkutma amacını taşımakta, kadınların politik kimliği hedef almaktadır. Çünkü gerek etnik/politik kimliğinden gerekse kadın kimliğinden dolayı ablukayı ve barbarlığı kabul etmeyen kesimlerin başında kadınlar gelmiştir. Ve bu süreçte kadınlar yaşanan vahşete, yaşamlarının ve yaşam alanlarının yok edilmesine karşı güçlü bir duruş sergilemişlerdir. Kadınların bu direnişini, karşı duruşunu kırmak için abluka bölgelerinde "cinsiyetçi faşizm" bir devlet politikası olarak işletilmiştir. Bu aşırı saldırganlık ve yok etme

politikası, öncü-politik kadınların infaz edilmesi, evlerin yağmalanması, kadın eşyalarının-kıyafetlerinin ifşa edercesine parçalanması, ırkçı cinsiyetçi duvar yazılamaları ve söylemler, halkın değerlerine ve hatıralarına hakaret edilmesi şeklinde her an her yerde şiddet ve baskı olarak ortaya çıkmıştır.

16 Ağustos 2015'te Muş Varto'da, yani sokağa çıkma yasağının ilan edildiği ilk yerde ve ilk günde, yaralı halde infaz edilen gerilla Ekin Wan'ın ağır işkence gördüğü belli olan bedeninin çıplak bir şekilde sokak ortasında teşhir edilerek basına servis edilmesiyle bölge kadınları başta olmak üzere tüm kadınlara gözdağı vermeyi hedeflenmiştir. Fakat gerek Varto'lu kadınların gerekse bir bütün kadın hareketinin "Ekin Wan Onurumuzdur", "Devlet İşkenceye Soyunduğunda Kadınlar Direnişi Giyinir" diyerek sokağa çıkıp tepki vermesi devletin bu politikasını boşa çıkarmıştır.

Kadınların tüm tepkilerine rağmen bu vahşeti gerçekleştiren kolluk güçleri hakkında gerçek anlamda bir kovuşturmanın yapılmamış olması, devletin özellikle kadınlara yönelik bu tür insanlık dışı muameleleri bir savaş suçu olarak görmeyip bir savaş yöntemi olarak benimsediğini ve bunu abluka altındaki diğer yerlerde uygulamaya devam edeceğini de göstermiştir. Zira 1 yıllık süreçte, Cizre, Sur, Silopi, Nusaybin'de ve abluka altındaki diğer bölgelerde de, onlarca kadın cinsel ve fiziksel işkenceyle vahşi bir şekilde infaz edilmiş ve tanınmayacak haldeki çıplak bedenleri teşhir edilerek sürekli basına servis edilmiştir.

<http://goo.gl/cEUOEY>

21 Nisan 2016 Yüksekova⁴

11 Şubat 2016 Cizre⁵

25 Mart 2016 Yüksekova⁶

16 Ağustos 2015 Varto⁷

⁴https://pbs.twimg.com/media/Cgk6VD_W0AERN0S.jpg

⁵ <http://www.hakkarimedya.com/devlet-gucleri-katletti-kadini-ci-plak-teshir-etti-19938h.htm>

3. Abluka Altındaki Bölgelerde İnfaz Edilen Kadın Siyasetçiler

Türkiye’de feminist politika ve kadın özgürlüğü adına önemli kazanımlara sahip Kürt Kadın Hareketi, sürekli olarak devletin ırkçı, cinsiyetçi ve militarist politikalarının hedefi haline gelmektedir. AKP-Saray’ın özellikle kadınlara ve kadın mücadelesine dönük bu savaş politikaları, militarizm ve milliyetçiliğe karşı ciddi bir itirazı olan, kadının toplumsal dönüştürücü gücünü yaşamın her alanına taşıyarak gerçek bir demokrasiyi vaat eden kadın özgürlük mücadelesini zayıflatma ve kadınları toplumsal olarak ikincil plana itmeyi amaçlamaktadır. Devlet, ablukalarda en saldırgan uygulamalarını da Kürt kimliğine sahip çıkan, kadın özgürlük mücadelesinin öncüsü kadınlara yönelterek özgürlük mücadelesinin toplumsal dönüştürücü gücünü hedef almıştır.

Abluka altındaki bölgelerde kadın siyasetçilere yönelik en ağır saldırılardan biri, 4 Ocak 2016 tarihinde Şırnak Silopi’de katledilen Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Meclisi üyesi Seve Demir, Silopi Halk Meclisi Eşbaşkanı Pakize Nayır ve (KJA) aktivisti Fatma Uyar’ın yaralı haldeyken infaz edilmesiyle gerçekleşmiştir. Seve Demir’in vücudundan 11 kurşun, Pakize Nayır’ın 5 ve Fatma Uyar’ın vücudundan ise 3 kurşun olmak üzere, 3 kadının vücudundan toplam 19 kurşun çıkarılmış, cenazelerin teşhis edilmesi dahi uzun zaman almıştır.

Abluka altında katledilen onlarca kadın siyasetçiden biri Cizre Halk Meclisi Eşbaşkanı Asya Yüksel, bir diğeri ise HDP Milas eski İlçe Başkanı Derya Koç olmuştur. Cizre’de sokağa çıkma yasağı sürerken onlarca kişinin sığındığı bodrumlarda yakılarak yaşamını yitirenler arasında bulunan her iki kadın siyasetçinin cenazesi ancak aylar sonra DNA örneği ile teşhis edilerek defnedilebilmiştir.

⁶ goo.gl/Of6GhQ

⁷ <http://www.presshaber.com/utanicacak-kara-lekeler-27284.html>

4.Gündelik Yaşamı Yok Eden Abluka Alanlarında Kadınlar

Ablukalar boyunca gündelik yaşam her açıdan olağanüstü koşullarda yaşanmış ve tamamen felç olmuştur. İnsanlar aylarca dışarı çıkamamış, ağır bombardıman altındaki evlerinde mahsur kalmışlardır. Pencereden kafasını çıkaran insanların bile keskin nişancılar tarafından katledildiği bir süreç yaşanmıştır.

Sistemik olarak yok edilmeye çalışılan yaşamdan en çok kadınlar etkilenmiştir. Bir yandan insan hayatının doğrudan hedef alındığı tank ve top atışlarından kendilerini, çocuklarını ve sevdiklerini korumaya çalışmak, öte yandan kadınları doğrudan hedef alan militarist, cinsiyetçi, eril saldırılar ve tüm bunların yanında gündelik yaşamı sürdürmeye çalışma mücadelesi, kadınları çok boyutlu devlet şiddetinden en olumsuz etkilenen kesim haline getirmiştir.

Ablukalarda kadınlar özellikle kolluk güçleri tarafından insansızlaştırma politikasının bir parçası olarak evlerin karargah olarak kullanılması, yağmalanması, yaşamını yitiren çocuklar veya aile bireylerinin cenazelerinin bozulmaması için günlerce buzdolabında bekletilmesi, ağır yaralananların göz göre göre ölümü çaresizce beklemeleri gibi insanlık dışı durumlar nedeniyle ağır bir travma ile yüz yüze bırakılmıştır.

Gündelik yaşamı sekteye uğratan bir diğer önemli husus da yaşanan gıda sıkıntısı olmuştur. Kadınlar, sokağa çıkma yasağı ilan edilmeden depoladıkları yiyeceklerle yaşamlarını idame ettirebildiklerini aktarmışlardır. Ancak üç aydan fazla süren ablukalar, yiyeceklerin bitmesine, özellikle çocukların yetersiz beslenmesine sebep olmuştur. Kadınlar günde 1 defa yemek yaparak, yiyecek bittiği zaman mahallede 1 evde birkaç aile birlikte kalarak ve ellerindeki kısıtlı kuru gıdaları paylaşarak gündelik yaşamlarını idame ettirebildiklerini söylemişlerdir.

Ablukaya alınan ilçelerin hemen hemen hepsinde hastane ve sağlık ocakları devlet güçleri tarafından karargâh, yemekhane ve lojistik birimleri olarak kullanılmış ve halkın sağlık hizmetine erişimi tümüyle engellenmiştir. Ağır yaralanan insanların çoğu hastanelere kaldırılamadığı için yaşamını yitirmiştir. Bunun yanında, ateşi yükselen, havale geçiren çocuklar, kronik rahatsızlığı olan yaşlı hastalar kaderlerine terk edilmiştir.

Bu süreçte en olumsuz etkilenenler ise gebe kadınlar olmuştur. Doğum zamanı gelen kadınlar, diğer yurttaşlar gibi hastaneye gidememiş ve başta hijyen olmak üzere her türlü gereksinimden yoksun bir şekilde evde doğurmak zorunda kalmışlardır.

Gerek savaş koşullarından kaynaklı ağır stres gerekse sağlık hizmetlerine erişim hakkının engellenmesinden kaynaklı çok sayıda gebe kadın erken doğum ve düşük yapmıştır. Sağlık emekçileri abluka altına alınan 22 ilçeden sadece Cizre'de 154, Silopi'de ise 85 annenin düşük yaptığını tespit ettiklerini fakat çocuğunu kaybeden kadın sayısının bundan çok daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Yine Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliği (GABB) Kadın Politikaları Müdürlüğü, sokağa çıkma yasağının ve çatışmaların kadınlar üzerindeki etkilerini açığa çıkarmak üzere abluka altındaki ilçe belediyelerinin kadın müdürlükleri ve kadın danışma merkezleri ile yaptığı ortak

çalışma sonucunda çatışma ortamında özellikle kadın ve çocuklarda travma sonrası yoğun stres bozuklukları, depresyon gibi sorunlar tespit etmiştir. GABB da hastanelere erişimin engellenmesi en çok kadınları etkilediğini ve çok nadir olarak kadınların ellerinde beyaz bayraklarla hastaneye gidilebildiğini aktarmaktadır. Yine sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi en yoğun biçimde gebe kadınların yaşadığını, sokağa çıkma yasakları boyunca gebe kadınlarda erken doğum ve düşük oranlarının hızlı bir şekilde arttığını tespit etmiştir.⁸

Sağlık hizmetlerine erişim engelinin yanında, devlet güçlerinin ırkçı ve cinsiyetçi nefret suçları da abluka altındaki bölgelerde kadınların yaşamında telafisi imkansız yaralara sebep olmuştur. Cizre'de 8 aylık hamile olan 32 yaşındaki Güler Yamalak, özel harekât polisleri tarafından doğrudan hedef alınıp açılan ateşle karnından vurularak ağır yaralanmıştır. Ameliyata alınan Yamalak bebeğini kaybetmiş, sırtında kurşun yarası olan bebeğin görüntüsü, devletin henüz doğmamış anne karnındaki 8 aylık çocuğu öldüren zulmünün boyutlarını ortaya koymuştur.

Yine evinin önünde, annesinin kollarında katledilen 10 yaşında Cemile Çağırğa'nın cenazesi çürümesin diye annesi tarafından günlerce derin dondurucuda bekletilmek zorunda kalmıştır. Güvenlik güçleri tarafından katledilen 3 aylık bir bebek olan Miray İnce, devlet zulmünün diğer bir sembolü olarak toplumun hafızasına kazınmıştır. Miray bebek morgda yer kalmadığı için yaşamını yitiren bir başka kadının kucağında günlerce "uyumuştur."

Ablukalar sadece yaşayanlar için değil yaşamını yitirenler için de devam etmiştir. En eski ve evrensel insani hak olan ölünün toprakla buluşması ve insanların cenazesini dilediği gibi defnetme hakkı bile engellenmiştir. Yaşamını yitiren insanların aylar sonra nereye gömüleceğinden, gömülürken kimlerin defin törenine katılabileceğine kadar, ölümden sonraki her aşamada devlet baskısı ve zorbalığı görülmüştür.

Cenazelere yapılan işkence ve insanlık dışı muameleler, özellikle kadın bedenlerine yönelik gerçekleştiği tespit edilmiştir. Yahya İdin yaşananları şu şekilde ifade etmiştir:

⁸http://hakikatadalethafiza.org/wp-content/uploads/2016/05/2016.05.13_GABB_KadinCocukGozlemRaporu.pdf

*"Hastanelerden mesela cenaze arabası getiriyor, cenaze arabasından cenazeyi almaya çalıştım aslında bir cenaze değil cenaze parçasıydı. Mesela bir kadın vardı sadece göğsünden aşağısı vardı. Bir kişi gördüm üstünde tek bir mermi izi yok, tek bir yara yok, kanaatimce sağ yakalanmış ve tıpkı İŞİD örneğinde gördüğümüz gibi başı kesilmişti, başı yoktu"*⁹

Partimiz Heyeti tarafından ailelerle yapılan görüşmelerde, abluka altındaki kentlerde bütün cenazelere dair ortak noktaların cenazelerin vücut bütünlüğünün bozulduğu ve özellikle kadın cenazelerinin tanınmayacak halde olduğu, cenaze sahiplerinin çoğuna poşet içerisinde yanmış insan bedeni ve kemiklerinin verildiği, yakıcı silahların kullanıldığı iddiası, cenazelere işkence yapıldığına dair güçlü kanıtların olduğu, defin işlemleri sırasında güvenlik güçlerinin ailelere baskı uyguladığı ve çoğu zaman 3 kişi dışında defin törenine katılmalarına izin verilmediği, katliamdan sağ kurtulmuş olma ihtimali olanların da yakın mesafeden ateşli silah ile infaz edildiğine dair güçlü şüphelerin olduğu tespit edilmiştir.

Abluka altındaki bölgelerde kadınları en çok etkileyen ise, ağır yaralanan çocuklarının ölümüne ya da yaşamını yitiren çocuklarının cenazelerinin çürümesine günlerce, hatta haftalarca şahit olmanın getirdiği çaresizlik durumu olmuştur. Aylar sonra aldıkları çocuklarının işkence edilmiş, tanınmayacak haldeki cenazeleri karşısında " dünya böyle zulüm görmüş müdür" diye feryat eden Kürt kadınlar çocukları ve sevdikleri şahsında 21. yüzyılın en büyük insanlık suçlarının tanığı olmuşlardır.

5. Irkçı ve Cinsiyetçi Duvar Yazılamaları

Sokağa çıkma yasakları boyunca devletin cinsiyetçi politikalarının bir diğer uygulaması da duvarlar ve evlerdeki cinsiyetçi, ağır hakaretler içeren yazılamaları olmuştur. Örneğin; duvarlara "fistanla devlet kurulmaz", "kızlar geldik neredesiniz", "aşk bodrumda yaşanıyor güzelim," "kızlar geldik yoksunuz", "fistanını al da gel" "fıstık biz geldik" gibi doğrudan kadını ve kadınlığı hedefleyen ifadeler rastlanmıştır. Duvar yazılamaları sosyal medya hesaplarınca da yaygınlaştırılarak hegemonik erkeklik üzerinden kurgulanan cinsiyetçilik sergilenmiştir. Basında da sık sık yer aldığı gibi, çatışmaların olmadığı mahallelerde bile, kolluk güçleri girdikleri evlerde özellikle çiftlerin yatak odalarına girip, burayı dağıtıp duvarlara cinsiyetçi yazılar yazarak bu yazıların önünde resim çekmişlerdir.

Eril zihniyetin ürünü cinsiyetçi uygulamalar sadece duvar yazılamaları ile sınırlı kalmamıştır. Örneğin ablukaya alınan kentlerden biri olan Silvan'da devlet güçleri zırhlı araçlarla sokaklara girip, "Gerilla kalleştir, analarınız bacılarınız bize beleştir" anonsları yapmıştır. Yine 4 ayı aşkın süre boyunca abluka altında kalan Sur ilçesinde, tahliye edilen erkek sivillere zorla kadın kıyafeti giydirilerek resimleri çekilmiş ve bu resimler basına servis edilmiştir.

Abluka altında olan tüm ilçelerde karargah olarak kullanılan evlerde özellikle kadınların özel eşyalarının parçalanıp ortaya atıldığı, duvarlara, aynalara vb. yerlere cinsiyetçi yazıların yazıldığı "İŞİD biziz" ve "Bizden korkun kızlar" gibi pek çok yazılamayla kadınların hedef alındığı ve aşağılandığı görülmüştür.

⁹ HDP Cizre Raporu

Yapılan ev baskınlarında polis evlerde, mahallelerde bulunan kadınlara hakaret ederek, psikolojik şiddet uyguladığı belirtilmiştir. Mazlum-Der, Silopi’de Şubat 2016’da bir yurttaş ile yaptığı görüşmede, güvenlik güçlerinin görüşülen kişiye “Şu an tecavüz edebilirim, öldürebilirim, alıp götürübilirim, bunlara yetkim var.” dediğini aktarmıştır.¹⁰

6. Göç ve Geri Dönüş

Abluka altındaki tüm ilçelerde saldırılar sonucunda evler yıkılmış, sokaklar, yapılar kullanılamaz hale gelmiştir. İlçelerde evlerin, sokakların yıkılmasıyla barınma gibi temel yaşama dair ihtiyaçların karşılanamaması kadınların gündelik yaşamını bütünüyle olumsuz etkileyen önemli bir unsur olmuştur. Gerek evlerin gerekse evlerin içindeki insanların doğrudan hedef alınarak vurulması, gıda, su, elektrik gibi gündelik hayatın temel ihtiyaçların engellenmesi, hem abluka sırasında hem de abluka sonrasında insan yaşamına dair her şeyin tahrip edilip, yakılıp yıkılması bu bölgelerde insansızlaştırma politikasının uygulandığını açığa çıkarmaktadır.

Ablukaların uygulandığı her ilçede, sokağa çıkma yasağı ilan edilmeden önce evlerin, mahallerin boşaltılması yönünde anonslar yapılmıştır. Evlerini, yurtlarını terk etmek istemeyen insanlar büyük baskı, şiddet ve hakarete maruz kalmış, sokağa çıkma yasağı ilan edilen mahallerde kalan sivil yurttaşların örgüt üyesi olarak kabul edileceği ve görüldükleri yerde vurulacakları söylenmiştir. Yurttaşlar ilk başlarda yaşam alanlarını terk etmemek konusunda kararlı bir duruş sergilemiştir. Fakat daha sonra özellikle Cizre, Silopi, Derik, Nusaybin ve Yüksekova’da mahallelerin boşaltılmadığı takdirde evlerin basılacağı, evlerde bulunan kadınlara tecavüz edileceği, evde tek bir kişi bulursa dahi o evin rastgele ateşe verileceği ve hepsinden önemlisi kimyasal silah kullanılacağı anonsları yapılmış, bu yönlü söylentiler yayılmıştır.

Her türlü vahşete ve katliama imza atan devlet güçlerinin bu tehdit anonslarından sonra ilçelerde yoğun göç yaşanmaya başlanmıştır. Hiçbir eşyasını almadan evlerinden zorla göç ettirilen insanlar, kendi kentlerinde göçmen konumuna düşmüşlerdir. Göç Edenlerle Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Derneği (Göç-Der) “Zorunlu göçü yeniden düşünmek” Çalıştayının sonuç bildirgesinde Ağustos 2015’ten yana bölgede uygulanan sokağa çıkma yasaklarında 1 milyon insanın göç ettiğini belirtmiştir.¹¹ Aynı bildirmede bu kadar insanın zorla göç ettirilmesinin bir insanlık suçu olduğu da vurgulanmıştır.

Elbette hem göç etme noktasında, hem göçebelik sırasında hem de kuşatma kalktıktan sonra geri dönülen kentlerde halk yaralarını sarmaya çalışırken kadınların üstlenmesi gereken yük de artmaktadır. Çünkü bölgenin insansızlaştırılması politikası doğrultusunda evler, mahaller başta olmak üzere tüm mekanlar, kentlerin alt ve üst yapıları, geçim kaynakları bir daha kullanılamayacak şekilde tahrip edilmiştir. Bu şartlar altında bir yaşam sürmek veya yeni bir yaşamı örmek kadınların yükünü artırmaktadır.

¹⁰<http://goo.gl/9p3pFL>

¹¹<http://www.birgun.net/haber-detay/sokaga-cikma-yasaklari-ile-1-milyon-yurttas-goc-ettirildi-116971.html>

Devlet güçlerinin halka ve özellikle de kadınlara yönelik saldırıları sokağa çıkma yasağının kalkmasının adeta birer askeri karargaha döndürülen kentlerde de sürmektedir. Özellikle direnişin güçlü olduğu Cizre, Nusaybin ve Silopi gibi kentlerde kadınların sistematik olarak devlet güçlerinin cinsel şiddetine, tacizlerine ve psikolojik baskısına maruz kaldıkları bilinmektedir. Özel hareket polislerinin kadınlara yönelik onur kırıcı hareketleri ve sözlü tacizleri bu kentlerin kamusal alanlarında sıklıkla rastlanılır hale gelmiştir. Polislerin devriye gezdiği sokaklarda kadınları sürekli olarak keyfi kontrollere maruz bıraktıkları, evlerin, hastanelerin bahçelerine girerek kadınları taciz ettikleri, kadınların yerel kıyafetlerine hakaret ettikleri, lise öğrencilerine sistematik sözlü ve fiziksel tacizlerde buldukları çeşitli kereler kayda geçirilmiştir.¹²Kadınların yaşam alanlarını daraltmayı hedefleyen bu taciz ve saldırıların bölge halkını göçe zorlayan diğer bir etmen olduğu aşikardır.

7. Sokağa Çıkma Yasaklarında Katledilen Kadınlar

Ağustos 2015- Temmuz 2016 tarihleri arasında uygulanan sokağa çıkma yasaklarında isimi belirlenebilen 78 kadın yaşamını yitirmiştir. Sokağa çıkma yasakları süresince sivil kadınların isimleri TİVH, MAYADER, yerel örgütleri de içeren sivil toplum örgütlerince tespit edilerek kayda geçmiştir. Ancak halen cenazesi teşhis edilmemiş kişilerin olduğu ve sokağa çıkma yasaklarında sivil toplum örgütlerinin tespit ve gözlem yapabilmesinin engellendiği göz önünde bulundurulduğunda, öldürülen kadınların daha fazla olduğu endişesi taşımaktayız.

¹²Geçtiğimiz aylarda Silopi’de özel hareket polislerinin karargaha dönüştürülen bir Kız Meslek Lisesi’nde okuyan öğrencilere hem fiziksel hem de sözlü tacizde buldukları ortaya çıkmıştı. Durumdan haberdar edilen okul yönetiminin duruma hiçbir müdahalede bulunamaması kolluk kuvvetlerinin hakim kılmaya çalıştığı korku atmosferine işaret etmesi bakımından dikkat çekiciydi: <http://www.birgun.net/haber-detay/silopi-halki-ozel-harekat-lise-ogrencilerini-taciz-ediyor-113457.html>

Yaşamını yitiren kadınların bir bölümü, yaşamlarına ve yaşam alanlarına sahip çıktığı ve özyönetim iradesini sahiplendiği için devlet güçlerinin hedefi olmuştur. Fakat ablukaya alınan tüm kentlerde yaşamını yitiren kadınların büyük çoğunluğu evinde, kapsısın önünde, sokakta, hastaneye giderken, yemek pişirirken ve ya çocuklarıyla ilgilenirken yani gündelik yaşamın pratiklerini ifa ederken yaşamını yitirmiştir.

Örneğin 44 yaşındaki 5 çocuk annesi Selamet Yeşilmen Nusaybin'de evinin kapısında doğrudan hedef alınıp öldürülmüştür. Selamet'in kapısının önündeki cansız bedeni zihinlerde yer etmiştir. Selamet'in 3 ve 14 yaşlarındaki çocukları da yaralanmış, yaralanan kızı gözünü kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Yine Melek Apaydın, Sur'daki evinde kahvaltı sofrasında atılan tank mermisi sonucu feci şekilde yaşamını yitirmiştir.

Atılan tank mermisiyle feci şekilde yaşamını yitiren Melek Apaydın kalan kahvaltı sofrası

Kadınlara yönelik yürütülen psikolojik savaşın bir yansıması da günlerce sokakta bekletilen kadın cenazeleridir. 19 Aralık gecesi Özel Tim tarafından taranan 57 yaşındaki 11 çocuk annesi Taybet İnan, yaşamını yitirdikten sonra cenazesi 7 gün boyunca sokakta çürümeye bırakılmış, cenaze ancak 25 Aralık Cuma günü alınabilmıştır.

17 yaşındaki Rozerin Çukur Amed/Sur'da 8 Ocak 2016'da katledilmiş, Rozerin'in cenazesi günlerce yerde kalmıştır. Mezarsız kalan cenazeler için açlık grevinde olan annelerden Elif Öğüt, "Çürütmeyin onların tertemiz bedenini, çürütmeyin insanlığı" çağrısında bulunmuştur. Rozerin'in cenazesi aylar sonra 6 Haziran 2016 tarihinde DNA örneği ile teşhis edilerek ailesine verilmiştir.

Temmuz 2016 Tarihine Kadar Kimliği Tespit Edilmiş Katledilen Kadınlar

1. Hanife Durak (80): 17 Ağustos'ta Diyarbakır-Silvan'da sokağa çıkma yasağında polisin halka yönelik attığı el bombası nedeniyle kalp krizi geçirerek yaşamını yitirdi.
2. Fatma Öktem (55): 31 Ağustos'ta Şırnak'ın Silopi ilçesinde evinin damında uyuduğu esnada keskin nişancılar tarafından hedef alınarak katledildi. Kızı Berfin (14) ise ağır yaralandı.
3. Xetban Bülbül (65): 4 Eylül günü Şırnak-Cizre'de sokağa çıkma yasağı ablukasında yaşanan şiddetli patlamalar sonucu kalp krizi geçirerek yaşamını yitirdi.
4. Ayten Gülhan (32): 5 Eylül'de Dersim kent merkezinde PKK'liler ve polisler arasında çıkan çatışmada, bir polis tarafından sokak ortasında hedef gözetilerek katledildi.
5. Meryem Süne (53): 8 Eylül'de Şırnak-Cizre'de evinin önünde polisin zırhlı araçtan açtığı ateş sonucu yaralandı. Polisin ambulansın mahalleye girmesine izin vermemesi nedeniyle saatlerce yaralı halde bekleyen 7 çocuk annesi Meryem Süne, iç kanama nedeniyle yaşamını yitirdi.
6. Zeynep Taşkın (18): 9 Eylül'de Şırnak-Cizre'de özel timler tarafından bebeği kucağındaiken hedef gözetilerek sokak ortasında vuruldu.
7. Maşallah Edin (35): 9 Eylül'de Şırnak-Cizre'de keskin nişancılar tarafından sokak ortasında vuruldu.
8. Ruken Demir (18): 12 Eylül'de Diyarbakır'da Bağlar ilçesinde sokağa çıkma yasakları ve yaşanan katliamları protesto ettiği eyleme katıldığı esnada polis kurşunuyla vuruldu.
9. Alya Temel (48): 25 Eylül'de Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesinde askerlerin attığı havan topu mermisi nedeniyle yaşamını yitirdi.
10. Mülkiye Geçgel (48): 28 Eylül'de Şırnak-Cizre'de polis ve özel hareket timlerinin saldırısı sırasında vücuduna isabet eden kurşunla ağır yaralanarak yaşamını yitirdi. Mülkiye Geçgel 6 çocuk annesiydi.
11. Latife Tutuk (23): 28 Eylül'de Şırnak-Silopi'de evinden komşusuna gitmek üzere dışarı çıkarken askeri lojmanlarda konuşlu askerler tarafından hedef alınarak katledildi.
12. Hayriye Hüdaverdi (70): 6 Ekim'de Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde sokağa çıkma yasağının ilanından sonra polis ve özel hareket timlerinin gerçekleştirdiği saldırıda polis kurşunuyla katledildi.
13. TaybetCansin: 8 Ekim'de Diyarbakır merkez Bağlar evine düzenlenen polis baskınında katledildi.
14. Dilek Doğan (25): 18 Ekim'de İstanbul'da evine yapılan baskında polisler tarafından ailesinin gözü önünde infaz edildi.
15. İsmet Gezici (55): 11 Kasım'da Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde keskin nişancılar tarafından katledildi. İsmet Gezici, sokak kapısında katledilen yeğeni Engin Gezici'nin cansız bedeni üzerine kapandığı sırada hedef alınarak öldürüldü.
16. Selamet Yeşilmen (44): 11 Kasım'da Mardin'in Nusaybin ilçesinde evinin kapısının önünde zırhlı polis aracından açılan ateş sonucu katledildi. 2 çocuğu ağır yaralandı. Selamet Yeşilmen 5 çocuk annesiydi.

17. Dilan Kortak (19): 3 Aralık'ta İstanbul'da evine yapılan baskında polis tarafından infaz edildi.
18. Fehime Aktı (56): 7 Aralık'ta Mardin'in Nusaybin ilçesinde polisler tarafından atılan bomba atarın göğsüne isabet etmesi sonucu yaşamını yitirdi.
19. Hediye Şen (30): 16 Aralık'ta Şırnak'ın Cizre ilçesinde polis kurşunuyla katledildi. 3 çocuk annesi Hediye Şen 8 kurşunla tarandı.
20. Taybet İnan (57): 20 Aralık'ta Şırnak'ın Silopi ilçesinde sokak ortasında barışı temsil eden beyaz bayrağı ile kurşunlanarak katledildi. Cenazesi 1 hafta sokakta kaldı.
21. Zeynep Yılmaz (45): 20 Aralık'ta Şırnak'ın Cizre ilçesinde oturduğu mahalleye yönelik yapılan top atışı saldırıları sonucu katledildi.
22. Emire Gök (39): 20 Aralık'ta Mardin'in Nusaybin ilçesinde evinin bahçesinde polislerin açtığı ateş sonucu katledildi. Yasağın olmadığı mahallede vurulan Emire Gök 4 çocuk annesiydi.
23. Ayşe Buruntekin (40): 20 Aralık'ta Şırnak'ın Silopi ilçesinde oturduğu mahalleye yapılan yoğun top atışları ve zırhlı araçlardan atılan kurşun ile vuruldu. Ayşe Buruntekin 9 çocuk annesiydi.
24. Cahide Çıkal (35): 22 Aralık'ta Şırnak'ın Cizre ilçesinde vücuduna isabet eden şarapnel parçası nedeniyle yaşamını yitirdi.
25. Şirin Öter: 22 Aralık'ta İstanbul'da polisler tarafından evine yapılan baskında infaz edildi.
26. Yeliz Erbay: 22 Aralık'ta İstanbul'da polisler tarafından evine yapılan baskında infaz edildi.
27. Amine Duman (70): 22 Aralık'ta Şırnak'ın Cizre ilçesinde yapılan yoğun saldırılar nedeniyle kalbi durmuş ancak hastaneye götürülmediği için yaşamını yitirdi.
28. Azime Aşan (50): 23 Aralık Şırnak'ın Cizre İlçesinde evine atılan bomba sonucu katledildi.
29. Sebahat Kılıç (28): 23 Aralık Mardin'in Dargeçit İlçesinde özel hareket polisleri tarafından evinde taranarak katledildi. Taranan evde babası Necim Kılıç (67) da katledilirken, aile fertlerinden 3 kişi saldırıda yaralandı.
30. Zeynep Demir: 26 Aralık'ta Şırnak-Cizre'de geçirdiği kalp krizi sonucu yaşamını yitirdi.
31. Kumru Işık (85): 28 Aralık'ta Şırnak-Cizre'de abluka ve saldırılar sonucu fenalaşarak yaşamını yitirdi.
32. BeseZiriğ (60): 29 Aralık'ta Cizre'de sokağa çıkma yasakları sırasında aşırı stresten kalp krizi geçirerek yaşamını yitirdi.
33. Hediye Erden (50): 30 Aralık'ta Şırnak-Cizre'de tanklardan yapılan top atışının evine isabet etmesi sonucu yaralanıp, hastaneye kaldırılmasına izin verilmediği için kan kaybından yaşamını yitirdi.
34. Melek Alpaydın (38): Kendi oturduğu mahalleye girmesini engelleyen polisler "Siz bizi öldürseniz de evlerimizi yakıp yıksanız da buraları terk etmeyeceğiz." Diyen Melek Alpaydın 3 Ocak'ta Diyarbakır Sur ilçesinde evinde sofradayken tank mermisi ile katledildi.

35. Seve Demir (41): 4 Ocak'ta Şırnak-Silopi'de önce devlet güçleri tarafından atılan havanla yaralandıktan sonra yaralı haliyle tarandı. Vücuduna 11 kurşun isabet etti. Seve Demir Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Meclisi üyesiydi.
36. Pakize Nayır (25): 4 Ocak'ta Şırnak-Silopi'de önce devlet güçleri tarafından atılan havanla yaralandıktan sonra yaralı haliyle tarandı. Vücuduna 5 kurşun isabet etti. Pakize Nair Silopi Halk Meclisi Eşbaşkanıydı.
37. Fatma Uyar (27): 4 Ocak'ta Şırnak-Silopi'de önce devlet güçleri tarafından atılan havanla yaralandıktan sonra yaralı haliyle tarandı. Vücuduna 3 kurşun isabet etti. Fatma Uyar Özgür Kadınlar Kongresi (KJA) üyesiydi.
38. Fatma Kılıç (50): 23 Aralık'ta Mardin'in Dargeçit ilçesinde evinin taraması sonucu ağır yaralanıp 6 Ocak'ta tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi.
39. Emame Şahin (77): 13 Ocak 2016 tarihinde Şırnak'ın Cizre ilçesinde evinde infaz edilmiş bir şekilde bulundu.
40. Leyla Elsuyu (85): Şırnak'ın Cizre ilçesinde ablukada sağlığı kötüleşen ve zamanında müdahale edilmediği için 14 Ocak'ta yaşamını yitirdi.
41. Narinç Kızıl (52): Silopi ilçesinde 14 Ocak 2016 tarihinde aşırı stresten kalp krizi geçirerek yaşamını yitirdi.
42. Şirin Altay (43): Silopi'de 24 Ocak 2016 tarihinde eve atılan top merkesi sonucu yaralandıktan bir süre sonra yaşamını yitirdi.
43. Menekşe Ergün (22): 6 Şubat'ta Cizre'de polis tarafından açılan ateşte kurşun isabet etmesiyle yaşamını yitirdi.
44. Zerin Uca (22): 6 Şubat'ta Cizre'de polis tarafından açılan ateşte kurşun isabet etmesiyle yaşamını yitirdi.
45. Nursel Dalmış: Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
46. Derya Koç (26): Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi. Derya Koç vahşet bodrumlarında öldürülmeden hemen önce IMC TV'ye bağlanarak "*Yaklaşık bir saat önce saldırdılar ve 20 kadar arkadaşımızı yakarak katlettiler. Biz yaralı 15 kişi kaldık ve her an katledilebiliriz. Etrafımızdalar*" diyerek öldürülmeden önce tüm Türkiye'ye sesini duyurmuştu.
47. Fatma Demir: Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
48. Mevlüde Özalp (21): Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
49. Fatma Ateş (55): Sur'da 19 Şubat'ta yaşamını yitirdi.
50. Zeliha Başkurt: Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi. Cenazesi günler sonra teşhıl edilebildi.
51. Dilşah Ak (45): Nusaybin'de zırhlı araçtan açılan ateşle yaşamını yitirdi.
52. Tuğba Eminoğlu: Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
53. Berjin Demirkaya: Cizre'de "Vahşet Bodrumları" olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.

54. Sakine Sıray: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
55. BişengKolanç: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
56. Güler Eroğlu: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
57. Felek Çağdavul: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
58. Meryem Akyol: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
59. Hülya Aksoy: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
60. Çimen Tankan: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
61. Cemile Erdin (21): Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
62. Dilber Bozkurt: Sur’da enkaz altında mahsur kalan 7 kişiyle 13 Mart’ta birlikte yaşamını yitirdi.
63. Hülya Aktaş: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
64. Şervan Bakır: Cizre’de “Vahşet Bodrumları” olarak ifade edilen toplu katliamlarda yaşamını yitirdi.
65. Tulay Eren (22): Şırnak Merkez’de devam eden son sokağa çıkma yasağı sırasında 27 Mart’ta katledildi.
66. Hayat Orhan (20): Yüksekova’da 29 Mart’ta yaşamını yitirdi.
67. Kader Çoban: Yüksekova’da 4 Nisan’da yaşamını yitirdi.
68. Sefa Seve: Cizre’de 4 Nisan’da yaşamını yitirdi.
69. Züleyha Şalk: Silopi’de 6 Nisan’da yaşamını yitirdi.
70. Behiye Erener (70): Silopi’de 6 Nisan’da yaşamını yitirdi.
71. Leyla Dayangaç: Yüksekova’da 15 Nisan’da yaşamını yitirdi.
72. Gülistan Üstün: Cizre’de 21 Nisan’da yaşamını yitirdi.
73. Evin Akçelik: Yüksekova’da 22 Nisan’da yaşamını yitirdi.
74. Zeliha Başkurt: Cizre’de 27 Nisan’da yaşamını yitirdi.
75. Asya Yüksel: Cizre’de yaşamın yitirdi, 10 Mayıs’ta cenazesi DNA örnekleri ve yakınları tarafından teşhis edildip gömülebildi.
76. Filiz Yağız (45): Silopi’de 17 Mayıs’ta yaşamını yitirdi.
77. Antika Acar: Sur’da 24 Mayıs’ta yaşamın yitirdi.
78. Ayten Tanrıverdi (26): Şırnak Merkez’de devam eden son sokağa çıkma yasağı sırasında 24 Mayıs’ta yaşamını yitirdi.

Cizre’de insanların yakıldığı “Vahşet Bodrumları”nda çıkarılan cenazelerden halen 58’i teşhis edilememiştir.

8. Sonuç

2015 Ağustos’unda yeniden başlayan savaş ve çatışmalı süreç ile birlikte, ablukaya alınan kentlerde Türkiye tarihinin en büyük katliam ve insanlık suçlarının işlendiği dönemlerden biri olmuştur. Yakın tarihte dünyada örneğine az rastlanan bu insanlık suçları, onarılması imkânsız acılara neden olmuştur. Kürt halkının haklı taleplerini ve örgütlü mücadelesini kırmak amacının yanında, Türkiye’de direnen, eşitlik, özgürlük ve barış mücadelesi yürüten tüm kesimlere gözdağı vermeyi hedefleyen bu süreç, ancak direnen tüm kesimlerin ortak mücadelesi ile durdurulacaktır.

Her zaman söylendiği gibi, bu topraklar sadece zulmün değil aynı zamanda direnişin tarihiyle de şekillenmiştir. Bu direnişin önemli özneleri olan kadınların ortak mücadelesi ayrı bir önem kazanmaktadır. Kürt illerinde ablukaya alınan kentlerde kadınlara dönük ırkçı-cinsiyetçi ve mezhepçi politikalar uygulanırken, Türkiye genelinde de artan kadın cinayetleri başta olmak üzere, kadınlara karşı her türlü toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olarak karşılık bulmaktadır. Dünyanın her yerinde olduğu gibi, devletin militarist ve cinsiyetçi politikaları, çatışma bölgelerinde kadınlara her türlü şiddet olarak gerçekleşirken, bu şiddet sadece çatışmalı ortamla sınırlı kalmayıp, erkek egemen yapıyla beslenerek toplumdaki tüm kadınlara yönelik erkek şiddetini artırıcı ve tetikleyici etki yaratmaktadır. Sokağa çıkma yasakları süresince üretilen cinsiyetçi dil ve devletin militarist uygulamaları, elinde silah olan asker ve polisler bu silahı kendi eşleri ve evlerindeki kadınları sindirmek için kullandığı bilinmektedir. Ablukaya alınan kentlerde, evlerde cinsiyetçi yazılımlar, hakaretler tüm toplumdaki kadınları hedefler hale getirmektedir. Böylelikle devletin savaşla açığa çıkardığı kadına yönelik her türlü şiddet sadece bu kentlerle sınırlı kalmayarak, uzun erimli telafisi güç sonuçlara yol açacak şekilde tüm Türkiye’deki ev içi şiddetle ilişkilendirilebilmektedir.

Örneğin aylarca ablukaya alınan Yüksekova’da görev yapan ve yaktığı yıktığı evlerle poz veren özel harekat polisi B.H, Ankara’ya geldiği gün görüştüğü kız arkadaşıyla yaşadığı bir tartışma sonucu hiç çekinmeden kız arkadaşı C. B.’yi sokak orasında 4 kurşun ile katletmiştir.

Aylarca ablukaya alınan kentlerde bütün devlet şiddetine ve işlenen ağır savaş suçlarına rağmen yaşam alanlarını terk etmeyerek direnen ve yaşamı örmek için mücadele eden kadınlar olmuştur. Kürt kadınları boyun eğmeyerek devletin her türlü milliyetçi, militarist ve cinsiyetçi politikaları karşısında büyük bir direniş sergilemiştir. Bu mücadele sadece Kürt kadınlarının değil tüm kadınların mücadelesi ve kazanımlarıdır. Dolayısıyla son bir yılda tarihin gördüğü en büyük insanlık suçlarına sahne olan abluğa altındaki Kürt illerinde, direnen kadınlarla dayanışmak, ortaklaşmak, burada yaşanan hakikatleri açığa çıkararak yüzleşmek, yıkıntılardan yeni bir yaşam örmek son derece tarihsel bir sorumluluktur.